

P. H. Grice (1913—1988) i teoria implikatury

sytuacja problemowa zastana przez Grice'a:

- teza o wieloznaczności *versus*
teorie semantyczne Russella i Fregego

P. H. Grice (1913—1988) i teoria implikatury

- (1) *Jan jest filozofem i ma prawo jazdy.*
- (2) *Jan wsiadł na motor i odjechał w siną dal.*
- (3) *Jan spadł z dachu i złamał nogę.*

P. H. Grice (1913—1988) i teoria implikatury

znaczenie wypowiedzi:

- pierwotne

(→ semantycznie określone warunki prawdziwości)

- wtórne

(→ pragmatycznie określona *implikatura*)

(4) *A i B rozmawiają o problemach Jana:*

A: Biedny Jan! Jak można mu pomóc?

B: Piotr jest zięciem prezesa Kwiatkowskiego!

(4) *A i B rozmawiają o problemach Jana:*

A: Biedny Jan! Jak można mu pomóc?

B: Piotr jest zięciem prezesa Kwiatkowskiego!

To, co **semantycznie** wynika ze **zdania** wypowiedzianego przez *B*:

- *Prezes Kwiatkowski jest teściem Piotra.*
- *Piotr nie jest kawalerem.*

(4) *A i B rozmawiają o problemach Jana:*

A: Biedny Jan! Jak można mu pomóc?

B: Piotr jest zięciem prezesa Kwiatkowskiego!

To, co **semantycznie** wynika ze **zdania** wypowiedzianego przez *B*:

- *Prezes Kwiatkowski jest teściem Piotra.*
- *Piotr nie jest kawalerem.*

To, co **konwersacyjnie** wynika ze **stwierdzenia** *B*:

- *Można poprosić Piotra, by wstawił się za Janem u prezesa Kwiatkowskiego.*

(5) *A i B rozmawiają o karierze Piotra:*

A: Ciekawe dlaczego Piotr tak szybko awansował?

B: Piotr jest zięciem prezesa Kwiatkowskiego!

(5) *A i B rozmawiają o karierze Piotra:*

A: Ciekawe dlaczego Piotr tak szybko awansował?

B: Piotr jest zięciem prezesa Kwiatkowskiego!

implikatury są:

- zależne od kontekstu
- odwoływalne
- wywnioskowane, a nie odkodowane
- nie mają wpływu na warunki prawdziwości wypowiedzi
(*wypowiedź fałszywa a nadużycie*)

- (1) *Jan jest filozofem i ma prawo jazdy.*
- (2) *Jan wsiadł na motor i odjechał w siną dal.*
- (3) *Jan spadł z dachu i złamał nogę.*

ZASADA WSPÓŁPRACY

- Mów tak, aby twój wkład do wymiany zdań, w której uczestniczysz, był taki, jak tego się aktualnie oczekuje.

ZASADA WSPÓŁPRACY

- Mów tak, aby twój wkład do wymiany zdań, w której uczestniczysz, był taki, jak tego się aktualnie oczekuje.

Zasady (maksymy) konwersacyjne:

1. ilości
2. jakości
3. stosunku (relacji, relewancji)
4. sposobu

Grupa A:

Sytuacje, w których nie naruszono żadnej zasady, albo przynajmniej nic wyraźnie nie wskazuje na naruszenie jakiejś zasady.

(6) A: *Mam ochotę na pizzę!*

B: *Tuż za rogiem jest restauracja.*

Grupa B: Sytuacje, w których pewne zasady zostały naruszone ze względu na konflikt z innymi.

(7) A: *Gdzie mieszka Janek?*

B: *Gdzieś na południu Polski.*

Grupa C: Sytuacje, w których pewna zasada jest naruszona na poziomie znaczenia pierwotnego, ale jest tak dlatego, że mówiący przestrzega tej zasady (lub przynajmniej zasady współpracy jako takiej) na poziomie tego, co konwersacyjnie implikowane.

C1. Naruszenia zasady ilości:

(8) Profesor pisze opinię o studencie X:

Pan X regularnie uczęszczał na moje seminarium i posługiwał się poprawną polszczyzną.

Grupa C: Sytuacje, w których pewna zasada jest naruszona na poziomie znaczenia pierwotnego, ale jest tak dlatego, że mówiący przestrzega tej zasady (lub przynajmniej zasady współpracy jako takiej) na poziomie tego, co konwersacyjnie implikowane.

C1. Naruszenia zasady ilości:

(8) Profesor pisze opinię o studencie X:

Pan X regularnie uczęszczał na moje seminarium i postugiwał się poprawną polszczyzną.

(9) A: *Maria mnie kocha!*

B: *Kocha lub nie kocha.*

Grupa C: Sytuacje, w których pewna zasada jest naruszona na poziomie znaczenia pierwotnego, ale jest tak dlatego, że mówiący przestrzega tej zasady (lub przynajmniej zasady współpracy jako takiej) na poziomie tego, co konwersacyjnie implikowane.

C1. Naruszenia zasady ilości:

(8) Profesor pisze opinię o studencie X:

Pan X regularnie uczęszczał na moje seminarium i postugiwał się poprawną polszczyzną.

(9) A: *Maria mnie kocha!*

B: *Kocha lub nie kocha.*

(10) Jarosław Kaczyński: *Jeśli ktoś ma pieniądze, to skądś je ma.*

Grupa C: Sytuacje, w których pewna zasada jest naruszona na poziomie znaczenia pierwotnego, ale jest tak dlatego, że mówiący przestrzega tej zasady (lub przynajmniej zasady współpracy jako takiej) na poziomie tego, co konwersacyjnie implikowane.

C1. Naruszenia zasady ilości:

- (11) A: *Czy babcia już zdrowa?*
B: *Zdrowa i bardzo ciekawa, co u ciebie.*

C2. Naruszenia zasady jakości:

- (12) A: *Teheran jest stolicą Turcji.*
B: *Jasne, a Moskwa jest stolicą Francji.*

C2. Naruszenia zasady jakości:

- (12) A: *Teheran jest stolicą Turcji.*
B: *Jasne, a Moskwa jest stolicą Francji.*

np. hiperbole:

- (13) Joanna Szczypińska:
Platforma Obywatelska nie ma programu wyborczego.
- (14) *Wszystkie ładne dziewczyny kochają marynarzy.*
- (15) *Ten stek jest surowy.*

C2. Naruszenia zasady jakości:

- (12) A: *Teheran jest stolicą Turcji.*
B: *Jasne, a Moskwa jest stolicą Francji.*

np. metafory:

- (16) Jan jest mnichem!

C3. Naruszenia zasady stosunku:

- (17) A: *Jasiu, czy ty mnie jeszcze kochasz?*
B: *Ładną pogodę dziś mamy!*

C3. Naruszenia zasady stosunku:

(17) A: *Jasiu, czy ty mnie jeszcze kochasz?*

B: *Ładną pogodę dziś mamy!*

(18) A: *Pójdziemy do kina?*

B: *Jestem dziś bardzo zmęczona.*

C3. Naruszenia zasady stosunku:

(17) A: *Jasiu, czy ty mnie jeszcze kochasz?*

B: *Ładną pogodę dziś mamy!*

(18) A: *Pójdziemy do kina?*

B: *Jestem dziś bardzo zmęczona.*

C4. Wielosłowie i rozwlekłość:

(19) A: *Co Anna zatańczyła?*

B: *Wykonała serię ruchów charakterystycznych dla mazura.*

inne przykłady:

- implikatury skalarne:

(20) *Marek ma trzy córki.*

inne przykłady:

- implikatury skalarne:

(20) *Marek ma trzy córki.*

- implikatury uogólnione (to rodzaj implikatur konwersacyjnych):

(21) *Niektórzy studenci zdali egzamin.*

(22) *Wczoraj widziałem Jana, jak wychodził z kina z pewną kobietą.*

inne przykłady:

- implikatury skalarne:

(20) *Marek ma trzy córki.*

- implikatury uogólnione (to rodzaj implikatur konwersacyjnych):

(21) *Niektórzy studenci zdali egzamin.*

(22) *Wczoraj widziałem Jana, jak wychodził z kina z pewną kobietą.*

- implikatury konwencjonalne (czyli *nie* konwersacyjne)

(21) *Jan jest bogatym, choć uczciwym człowiekiem.*

Ważne:

- odpowiedzialność za słowa
tj. za *to, co mówimy*
oraz za *to, co implikujemy*